

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
w Warszawie**

RWA-61-18/07/DJ

Warszawa, dn. 2 września 2008 r.

DECYZJA Nr RWA-28/2008

I. Na podstawie art. 27 ust. 2 w związku z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939)

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko Małgorzacie Hudymie i Józefowi Ratajskiemu – współnikom spółki cywilnej pod nazwą „RAJBM-IKARIA” S.C. w Warszawie uznaje się, że działanie polegające na stosowaniu we wzorcu umownym „*Warunki uczestnictwa w imprezach organizowanych przez RAJBM-IKARIA TOURS i IKARIA*” postanowień o treści:

- A „*Biuro Podróży nie ponosi odpowiedzialności za nienależyte lub błędne informacje udzielone Uczestnikowi przez Agenta Turystycznego, sprzedającego imprezy na rzecz Organizatora*” (§ 1 ust. 5 wzorca umowy),
- B „*Zmiana ceny imprezy na skutek okoliczności wymienionych w pkt. 1 nie może przekroczyć 10% wartości początkowej i nie może nastąpić później niż na 20 dni przed rozpoczęciem imprezy. Zmiana ta nie powoduje możliwości odstąpienia Uczestnika od umowy bez ponoszenia kosztów*” (§ 2 ust. 2 wzorca umowy),
- C „*Biuro Podróży nie ponosi odpowiedzialności za zaistniałe niedogodności w trakcie realizacji imprezy wynikłe z przyczyn od niego niezależnych, np. (...) awarie środków transportu*” (§ 2 ust. 6 wzorca umowy),
- D „*Biuro Podróży nie zwraca wartości świadczeń niewykorzystanych przez klienta z przyczyn leżących po stronie Uczestnika*” (§ 2 ust. 7 wzorca umowy),
- E „*Biuro ponosi odpowiedzialność za nieprawidłowe wykonanie usługi do wysokości ceny za w/w usługę*” (§ 4 ust. 7 wzorca umowy),
- F „*Wszystkie spory wynikłe z podpisania umowy podlegają kompetencjom Sądu właściwego dla Biura Podróży*” (§ 5 ust. 2 wzorca umowy),

stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, polegającą na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, co stanowi naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 15 listopada 2007 r.

II. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939)

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

nakłada się na Małgorzatę Hudymę – współnika spółki cywilnej pod nazwą „RAJBM-**IKARIA**” S.C. w Warszawie **karę pieniężną w wysokości 4 900 zł** (słownie: cztery tysiące dziewięćset złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim jest mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 ww. ustawy w zakresie opisanym w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

III. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do treści art. 33 ust. 6 tej ustawy i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939)

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

nakłada się na Józefa Ratajskiego – współnika spółki cywilnej pod nazwą „RAJBM-**IKARIA**” S.C. w Warszawie **karę pieniężną w wysokości 4 900 zł** (słownie: cztery tysiące dziewięćset złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim jest mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 ww. ustawy w zakresie opisanym w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Warszawie w związku z wniesioną skargą konsumencką przeprowadził kontrolę treści wzorca umowy „*Warunki uczestnictwa w imprezach organizowanych przez RAJBM-**IKARIA TOURS i IKARIA***” stosowanego w obrocie konsumenckim przez Małgorzatę Hudymę i Józefa Ratajskiego – współników spółki cywilnej pod nazwą „RAJBM-**IKARIA**” S.C. w Warszawie (dalej: Rajbm-Ikaria lub Przedsiębiorcy). Wyniki wstępnej analizy treści postanowień tego wzorca dały podstawę do sformułowania wniosku, że część z nich jest zbieżna z brzmieniem postanowień wpisanych już do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

W związku z powyższym, Prezes Urzędu wszczął z urzędu postanowieniem z dnia 19 października 2007 r. postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez Małgorzatę Hudymę i Piotra Ratajskiego – prowadzących działalność gospodarczą jako współnicy spółki cywilnej pod nazwą „RAJBM-**IKARIA TOURS**” S.C. w Warszawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego poprzez zawarcie we wzorcu umownym „*Warunki uczestnictwa w imprezach organizowanych przez RAJBM-**IKARIA TOURS i IKARIA***” postanowień o treści:

- A *„Biuro Podróży nie ponosi odpowiedzialności za nienależyte lub błędne informacje udzielone Uczestnikowi przez Agenta Turystycznego, sprzedającego imprezy na rzecz Organizatora” (§ 1 ust. 5 wzorca umowy),*
- B *„Zmiana ceny imprezy na skutek okoliczności wymienionych w pkt. 1 nie może przekroczyć 10% wartości początkowej i nie może nastąpić później niż na 20 dni przed rozpoczęciem imprezy. Zmiana ta nie powoduje możliwości odstąpienia Uczestnika od umowy bez ponoszenia kosztów” (§ 2 ust. 2 wzorca umowy),*
- C *„Biuro Podróży nie ponosi odpowiedzialności za zaistniałe niedogodności w trakcie realizacji imprezy wynikłe z przyczyn od niego niezależnych, np. (...) awarie środków transportu” (§ 2 ust. 6 wzorca umowy),*
- D *„Biuro Podróży nie zwraca wartości świadczeń niewykorzystanych przez klienta z przyczyn leżących po stronie Uczestnika” (§ 2 ust. 7 wzorca umowy),*
- E *„Biuro ponosi odpowiedzialność za nieprawidłowe wykonanie usługi do wysokości ceny za w/w usługę” (§ 4 ust. 7 wzorca umowy),*
- F *„Wszystkie spory wynikłe z podpisania umowy podlegają kompetencjom Sądu właściwego dla Biura Podróży” (§ 5 ust. 2 wzorca umowy),*

co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zawiadamiając przedsiębiorców o wszczęciu przedmiotowego postępowania, Prezes UOKiK w Warszawie wezwał ich również do ustosunkowania się do zarzutów zawartych w postanowieniu o wszczęciu tego postępowania oraz do przekazania wskazanych w piśmie dokumentów i informacji.

Postanowieniem z dnia 30 października 2007 r. Prezes Urzędu sprostował oczywiste omyłki zawarte w postanowieniu o wszczęciu przedmiotowego postępowania, polegające na nieprawidłowym wskazaniu w sentencji postanowienia oraz w zdaniu pierwszym uzasadnienia tego postanowienia imienia Pana Ratajskiego będącego współnikiem spółki cywilnej „RAJBM-İKARIA TOURS” S.C. w Warszawie jako „Piotr” zamiast „Józef”.

Pismem z dnia 2 listopada 2007 r. Przedsiębiorcy przekazali żądane informacje i dokumenty oraz poinformowali, że w związku z postawionymi im zarzutami w terminie do 15 listopada 2007 r. usuną ze stosowanego wzorca umownego postanowienia zakwestionowane przez Prezesa UOKiK.

Dalszych informacji niezbędnych dla oceny sprawy Przedsiębiorcy udzielili w piśmie dnia 21 lutego i 13 maja 2008 r.

Pismem z dnia 27 maja 2008 r. Przedsiębiorcy zostali zawiadomieni o zamknięciu postępowania dowodowego oraz możliwości zapoznania się z aktami sprawy w siedzibie Delegatury UOKiK w Warszawie.

Z materiałem zabranym w aktach postępowania w dniu 11 czerwca 2008 r. zapoznała się Małgorzata Hudyma - współnik spółki cywilnej pod nazwą „RAJBM-İKARIA TOURS” S.C. w Warszawie.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił, co następuje:

Małgorzata Hudyma i Józef Ratajski – współnicy spółki cywilnej pod nazwą „RAJBM-İKARIA” S.C. w Warszawie prowadzą działalność gospodarczą m.in. w zakresie organizowania imprez turystycznych. Przedsiębiorcy ci są organizatorami turystyki

w rozumieniu art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (tekst jedn. Dz. U. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 ze zm.).

Przy zawieraniu z konsumentami umów o usługi turystyczne polegających na organizacji imprez turystycznych Rajbm-Ikaria posługuje się wzorcem umownym w rozumieniu art. 384 Kodeksu cywilnego (dalej: k.c.) zatytułowanym „*Warunki uczestnictwa w imprezach organizowanych przez RAJBM-IKARIA TOURS i IKARIA*” (dalej: *Warunki uczestnictwa*).

Po przeprowadzeniu analizy tego wzorca Prezes Urzędu ustalił, iż w jego treści znajdują się postanowienia o treści zbieżnej z postanowieniami wpisanymi już do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c.

W § 1 ust. 5 ust. 1 „*Warunków uczestnictwa*” znajduje się zapis o treści: „*Biuro Podróży nie ponosi odpowiedzialności za nienależyte lub błędne informacje udzielone Uczestnikowi przez Agenta Turystycznego, sprzedającego imprezy na rzecz Organizatora*”.

Pod pozycją 594 w rejestrze postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone wpisane jest natomiast postanowienie o treści: „*Biuro wyłącza całkowicie odpowiedzialność za wady imprez objętych ofertą o ile były błędnie lub niedokładnie zaprezentowane przez przedstawicieli działających na rzecz Biura (agentów)*”, uznane przez Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej także SOKiK) za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem z dnia 17 października 2005 r. (Sygn. akt XVII Amc 78/04).

W § 2 ust. 2 „*Warunków uczestnictwa*” znajduje się zapis o treści: „*Zmiana ceny imprezy na skutek okoliczności wymienionych w pkt. 1 nie może przekroczyć 10% wartości początkowej i nie może nastąpić później niż na 20 dni przed rozpoczęciem imprezy. Zmiana ta nie powoduje możliwości odstąpienia Uczestnika od umowy bez ponoszenia kosztów*”.

W rejestrze klauzul abuzywnych pod numerem 1048 widnieje klauzula o treści: „*Wzrost cen do 10% uzasadniony przyczynami wymienionymi w pkt. 5.1 nie stanowi zmiany istotnych warunków umowy i nie daje podstawy klientowi do odstąpienia od umowy*”, uznana za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 8 stycznia 2007 r. (Sygn. Akt XVII Amc 22/06). Pod pozycją 1045 w rejestrze zamieszczone zostało natomiast postanowienie w brzmieniu: „*Wzrost cen powyżej 10% upoważnia klienta do anulacji imprezy i uzyskania zwrotu całości kwoty wpłacanej do biura*” (wyrok SOKiK z dnia 4 stycznia 2007 r., sygn. akt XVII Amc 8/06).

W § 2 ust. 6 „*Warunków uczestnictwa*” Rajbm-Ikaria zamieściła postanowienie w brzmieniu: „*Biuro Podróży nie ponosi odpowiedzialności za zaistniałe niedogodności w trakcie realizacji imprezy wynikłe z przyczyn od niego niezależnych, np. (...) awarie środków transportu*”.

Postanowienie o analogicznej treści – „*Przyczyną reklamacji nie mogą być okoliczności, za które organizator nie ponosi odpowiedzialności – awarie techniczne środków transportu (...)*” – znajduje się w rejestrze postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone pod numerem 1057. Zostało ono uznane za abuzywne orzeczeniem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 14 grudnia 2006 r. (sygn. akt XVII Amc 152/05).

W § 2 ust. 7 wzorca umowy wykorzystywanego przez Rajbm-Ikaria znajduje się postanowienie, zgodnie z którym „*Biuro Podróży nie zwraca wartości świadczeń niewykorzystanych przez klienta z przyczyn leżących po stronie Uczestnika*”.

W rejestrze klauzul abuzywnych pod numerem 1086 wpisana została klauzula o treści „*Niewykorzystanie którejkolwiek ze świadczeń przez uczestnika nie upoważnia do*

żądania zwrotu zapłaconej kwoty” – uznana za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem SOKiK z dnia 29 stycznia 2007 r., sygn. akt XVII Amc 160/05. Pod numerem 358 w rejestrze widnieje natomiast postanowienie umowne w brzmieniu: „*Niewykorzystanie któregośkolwiek ze świadczenia zawartego w umowie z woli klienta nie upoważnia do zwrotu zapłaconej kwoty*” – uznane za abuzywne wyrokiem SOKiK z dnia 10 listopada 2004 r. (sygn. akt XVII Amc 80/03).

W § 4 ust. 7 „*Warunków uczestnictwa*” Rajbm-Ikaria zamieściła postanowienie, zgodnie z którym „*Biuro ponosi odpowiedzialność za nieprawidłowe wykonanie usługi do wysokości ceny za w/w usługę*”.

Pod numerem 556, na mocy wyrok SOKiK z dnia 22 września 2005 r. (sygn. akt XVII Amc 61/04) zostało wpisane do rejestru postanowienie o treści: „*Wysokość odszkodowania nie może przekraczać ceny, jaką Uczestnik zapłacił za świadczenie w chwili podpisania umowy*”. Pod pozycją 305 w rejestrze znajduje się natomiast klauzula w brzmieniu: „*Odpowiedzialność Mazur-Pol za szkody poniesione przez uczestnika na skutek niewykonania lub nienależytego wykonania umowy ograniczona jest do wysokości ceny imprezy*”, uznane za abuzywne wyrokiem SOKiK z dnia 24 listopada 2004 r. (sygn. akt XVII Amc 119/03).

W § 5 ust. 2 „*Warunków uczestnictwa*” znajduje się postanowienie o treści: „*Wszystkie spory wynikłe z podpisania umowy podlegają kompetencjom Sądu właściwego dla Biura Podróży*”.

W rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone znajduje się szereg klauzul wskazujących, iż jedynym sądem właściwym do rozstrzygnięcia spraw spornych, które mogą wynikać z łączącego strony stosunku prawnego, jest sąd miejscowo właściwy dla siedziby przedsiębiorcy. Przykładowo pod numerem 664 w rejestrze wpisane zostało postanowienie o treści „*Wszelkie spory wynikłe na tle niniejszej umowy będą rozpatrywane przez Sąd miejscowo właściwy dla siedziby Biura Podróży Wygoda Travel*”. Postanowienie to SOKiK uznał za niedozwolone orzeczeniem z dnia 16 listopada 2005 r., sygn. akt XVII Amc 91/04.

W związku z wszczęciem przedmiotowego postępowania Przedsiębiorcy opracowali nowy wzorzec umowny określający wzajemne prawa i obowiązki stron umowy o usługi turystyczne, który został zatytułowany: „*Ogólne warunki uczestnictwa w imprezach turystycznych organizowanych przez Rajbm-Ikaria Tours Małgorzata Hudyma Józef Ratajski*”. Wzorzec ten został wprowadzony przez Rajbm-Ikarię do obrotu z dniem 15 listopada 2007 r. Według oświadczenia Przedsiębiorców w dacie tej nie obowiązywała już żadna umowa zawarta według wzorca umownego zakwestionowanego przez Prezesa Urzędu.

Przeprowadzona przez Delegaturę UOKiK w Warszawie analiza nowo opracowanego przez Przedsiębiorców wzorca umowy wykazała, iż nie zawiera on już w swojej treści postanowień wskazanych w sentencji niniejszej decyzji.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, „*zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów*”, przez które stosownie do definicji zawartej w art. 24 ust. 2 rozumie się „*godzące w zbiorowe interesy konsumentów bezprawne działanie przedsiębiorcy*”.

Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami, polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorców. Same przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Działania te mogą okazać się bezprawne

w razie ustalenia, że doszło do naruszenia przepisów innych ustaw, ale także zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy ustalenie, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa. (por. *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, Komentarz*, pod redakcją prof. dr hab. Janusza Szwejca, Wydawnictwo CH BECK, Warszawa 2000, s. 117-118). Przepisy regulujące postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów w większości mają charakter procesowy. Materialnoprawne przesłanki, istotne z punktu widzenia wydania decyzji, znajdują się w innych niż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów aktach prawa powszechnie obowiązującego. Prezes Urzędu oceniając zachowanie Przedsiębiorcy pod kątem ewentualnego naruszenia przepisów zakazujących stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, musi zatem co do zasady stosować inne akty prawa powszechnie obowiązującego i na ich podstawie stwierdzić, czy działanie przedsiębiorcy było bezprawne.

Jak wyżej wspomniano, art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów definiuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jako godzące w nie bezprawne zachowanie przedsiębiorcy. Jednocześnie artykuł ten zawiera przykładowe wyliczenie zachowań przedsiębiorców uważanych za naruszające zbiorowe interesów konsumentów. W otwartym katalogu zakazanych praktyk ustawodawca umieścił stosowanie postanowień wzorów umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone (pkt 1), naruszenie przez przedsiębiorcę obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji (pkt 2), nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji (pkt 3).

Aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek, mianowicie zaistnieć musi - po pierwsze - bezprawne działanie przedsiębiorcy, które - po drugie - narusza zbiorowe interesy konsumentów.

Jak wskazano powyżej, bezprawność działań przedsiębiorcy co do zasady wynika z naruszenia innych przepisów powszechnie obowiązujących, niemniej należy wskazać, iż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w jednym przypadku identyfikuje wprost określone działanie jako bezprawne, a mianowicie działanie przedsiębiorcy polegające na stosowaniu postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone i wpisanych do rejestru, prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Jak wskazał Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 25 marca 2004 r. (sygn. akt XVII Ama 51/03), w oparciu o art. 23a ust. 2 (obecnie: art. 24 ust. 2) można sformułować samoistną przesłankę bezprawności, jeżeli ustali się, że przedsiębiorca stosował postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. A zatem wykazanie, że przedsiębiorca wprowadził do obrotu wzorzec umowny zawierający postanowienia o treści już wpisanej do rejestru klauzul abuzywnych stanowi wystarczającą przesłankę do uznania bezprawności działania tego przedsiębiorcy.

Należy bowiem podnieść, iż stosowanie postanowienia, które po uznaniu go przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, jest prawnie zakazane. Prawomocny wyrok tego Sądu, wydany po przeprowadzeniu kontroli abstrakcyjnej wzorca umowy, wskazujący treść postanowień wzorca umowy uznanych za niedozwolone i zakazujący ich wykorzystywania, ma od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru klauzul abuzywnych skutek wobec osób trzecich (art. 479⁴³ k.p.c.). Przepis tego artykułu rozszerza zatem prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca

umowy za niedozwolone na osoby trzecie. „*Artykuł ten dotyczy rozszerzonej prawomocności materialnoprawnej w znaczeniu podmiotowym. Chodzi o grupę przypadków takiej prawomocności, w których wyrok z powodu szczególnego charakteru przedmiotu procesu ma powagę rzeczy osądzonej dla wszystkich i przeciwko wszystkim. Przepis bowiem wyraźnie stanowi, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, wywołuje więc skutek erga omnes*” (H. Ciepła w: „*Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz.*” T. II, wydanie 3, s. 249). Przepis art. 479⁴³ k.p.c. stanowiąc, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, nie ogranicza w żaden sposób kategorii tych podmiotów. *Lege non distigente*, wyrok ma skutek wobec wszystkich, tzn. zarówno wobec przedsiębiorcy, który klauzulę wprowadził do swoich wzorców umów, jak i do każdego innego przedsiębiorcy, stosującego własne warunki umów. Należy zatem przyjąć, że wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów od chwili wpisania klauzuli do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK wywiera skutek względem wszystkich uczestników obrotu, co oznacza, że żaden z podmiotów uczestniczących w obrocie prawnym nie może posługiwać się przedmiotowym postanowieniem. W uchwale z dnia 13 lipca 2006 r., sygn. akt. III SZP 3/06 Sąd Najwyższy jednoznacznie wskazał, iż „*stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów*”. Tym samym SN przesądził, iż stosowanie klauzuli tożsamej z klauzulą wpisaną do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, przez innego przedsiębiorcę, który nie był stroną lub uczestnikiem postępowania zakończonego wpisaniem danej klauzuli do rejestru, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Należy przy tym podkreślić, iż dla uznania, iż klauzula wpisana do rejestru i klauzula z nią porównywana są tożsame w treści, nie jest konieczna dokładna literalna identyczność tych postanowień. Rozbieżność użytych wyrażeń, zmiana szyku zdania, czy zastosowanie synonimów nie eliminuje bowiem abuzywnego charakteru ocenianego postanowienia. By zaistniała możliwość uznania dwóch postanowień za tożsame wystarczy, by hipoteza zapisu kwestionowanego w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów mieściła się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru. „*Nie jest konieczna literalna zgodność porównywalnych klauzul. Głównym czynnikiem przesądzającym powinien być, zdaniem Sądu, zamiar, cel jakiemu ma służyć kwestionowana klauzula. Jeśli jest on zgodny z celem utworzenia klauzuli uznanej za niedozwoloną, można uznać, iż obie są tożsame*” (wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 25 maja 2005 r. sygn. akt XVII Ama 46/04).

Rajbm-Ikaria w wykorzystywanym w obrocie z konsumentami wzorcu umownym zatytułowanym „*Warunki uczestnictwa w imprezach organizowanych przez Rajbm-Ikaria Tours i Ikaria*” stosowała w § 1 ust. 5 postanowienie o treści: „*Biuro Podróży nie ponosi odpowiedzialności za nienależyte lub błędne informacje udzielone Uczestnikowi przez Agenta Turystycznego, sprzedającego imprezy na rzecz Organizatora*”. Zdaniem Prezesa UOKiK, postanowienie to jest tożsame m.in. z wpisaną pod numerem 594 klauzulą w brzmieniu: „*Biuro wyłącza całkowicie odpowiedzialność za wady imprez objętych ofertą, o ile były błędnie lub niedokładnie zaprezentowane przez przedstawicieli działających na rzecz Biura (agentów)*”. Z analizy rejestru klauzul abuzywnych wynika, że zostało do niego wpisanych kilkanaście klauzul wyłączających odpowiedzialność organizatora turystyki za informacje przekazywane przez agentów organizatora czy innych podmiotów działających w jego imieniu lub na jego rzecz (por. m.in. postanowienia wpisane pod nr 308, 525, 553, 610, 656, 1011). W wyroku z dnia 10 listopada 2004 r., sygn. akt XVII Amc 81/03 uznającym za

niedozwolone postanowienie o treści „*Organizator wyłącza całkowicie odpowiedzialność za wady imprez objętych ofertą Organizatora, o ile oferta została odmiennie zaprezentowana przez osoby działające w imieniu Organizatora*” (poz. 1011 w rejestrze), SOKiK wskazał, że postanowienie takie stanowi klauzulę umowną określoną w art. 385³ pkt 2 k.c., gdyż wyłącza odpowiedzialność organizatora za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy przez osoby działające w jego imieniu. Jak podkreślił Sąd, dłużnik zgodnie z art. 474 k.c. odpowiada za działanie osób trzecich, którym powierza wykonanie zobowiązania jak za działanie własne. Organizator turystyki może zatem zwolnić się z tej odpowiedzialności tylko wtedy, gdy wykaże zaistnienie przesłanek egzoneracyjnych z art. 11a ustawy o usługach turystycznych. Wyłączenie odpowiedzialności za zachowania osób działających w imieniu organizatora nie mieści się w wymienionym w art. 11a ww. ustawy katalogu przesłanek zwalniających organizatora z odpowiedzialności względem klienta, jest zatem niedozwolone.

W ocenie Prezesa Urzędu, tożsamość porównywalnych klauzul tj. klauzuli stosowanej przez Przedsiębiorców i klauzul wpisanych do rejestru jest oczywista. Wszystkie one wyłączają bowiem odpowiedzialność organizatora turystyki za działania osób występujących w stosunku do klienta jako osoby działające w imieniu lub na rzecz organizatora. Klauzule te zmierzają do wywołania jednakowych skutków prawnych w sferze interesów konsumentów. polegających na pozbawieniu ich możliwości dochodzenia roszczeń odszkodowawczych od organizatora z tytułu udzielenia im błędnych lub nienależytych informacji o nabywanych usługach. Tym samym uznać należy, że postanowienie stosowane przez Rajbm-Ikaria jest tożsame z treścią postanowienia wpisanego do rejestru klauzul abuzywnych pod numerem 594 i jako takie zakazane.

W § 2 ust. 2 „*Warunków uczestnictwa*” stosowanych przez Rajbm-Ikarię zawarty został zapis: „*Zmiana ceny imprezy na skutek okoliczności wymienionych w pkt. 1 nie może przekroczyć 10% wartości początkowej i nie może nastąpić później niż na 20 dni przed rozpoczęciem imprezy. Zmiana ta nie powoduje możliwości odstąpienia Uczestnika od umowy bez ponoszenia kosztów*”.

Prezes Urzędu ocenił, że postanowienie to jest tożsame z następującymi klauzulami umownymi wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone: - „*Wzrost cen do 10% uzasadniony przyczynami wymienionymi w pkt. 5.1 nie stanowi zmiany istotnych warunków umowy i nie daje podstawy klientowi do odstąpienia od umowy*”, uznaną za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 8 stycznia 2007 r. (sygn. akt XVII Amc 22/06) i wpisaną do rejestru pod pozycją 1048,

- „*Wzrost cen powyżej 10% upoważnia klienta do anulacji imprezy i uzyskania zwrotu całości kwoty wpłacanej do biura*” uznaną za niedozwolone postanowienie umowne wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 4 stycznia 2007 r., (sygn. akt XVII Amc 8/06) i wpisaną do rejestru pod pozycją 1045.

W uzasadnieniu powołanego powyżej wyroku z dnia 8 stycznia 2007 r. SOKiK jednoznacznie wskazał, że każde podwyższenie ceny imprezy stanowi zmianę istotnych warunków umowy, co uzasadnia zastosowanie art. 14 ust. 5 ustawy o usługach turystycznych, zgodnie z którym każda zmiana istotnych warunków umowy dokonana przez organizatora rodzi po stronie konsumenta prawo do odstąpienia od umowy za natychmiastowym zwrotem wszystkich wniesionych świadczeń, bez obowiązku zapłaty kary umownej. Postanowienie, które kształtuje prawa konsumenta w tej sytuacji w sposób mniej korzystny niż przepisy ustawy stanowi niedozwolona klauzulę umowną w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Ponadto zdaniem Sądu, klauzula taka odzwierciedla niedozwolone postanowienie umowne z art. 385³ pkt 20 k.c., gdyż przewidując możliwość podwyższenia ceny usługi, nie przyznaje jednocześnie konsumentowi prawa odstąpienia od umowy.

Z treści klauzuli stosowanej przez Rajbm-Ikaria wynika, iż zmiana ceny imprezy w granicach 10% jej wartości początkowej, która następuje nie później niż 20 dni przed rozpoczęciem imprezy, nie uprawnia klienta do odstąpienia od umowy bez konieczności ponoszenia z tego tytułu dodatkowych kosztów. Również zacytowane klauzule wpisane do rejestru wyłączają w takiej sytuacji możliwość odstąpienia klienta od umowy. Skutki wynikające z treści porównywanych klauzul są zatem identyczne, co pozwala uznać, że mamy do czynienia z takimi samymi postanowieniami umownymi.

W § 2 ust. 6 „*Warunków uczestnictwa*” Rajbm-Ikaria zamieściła postanowienie w brzmieniu: „*Biuro Podróży nie ponosi odpowiedzialności za zaistniałe niedogodności w trakcie realizacji imprezy wynikłe z przyczyn od niego niezależnych, np. (...) awarie środków transportu*”.

Postanowienie to – zdaniem Prezesa Urzędu – jest tożsame z klauzulą o treści „*Przyczyną reklamacji nie mogą być okoliczności, za które organizator nie ponosi odpowiedzialności – awarie techniczne środków transportu (...)*”, które znajduje się w rejestrze postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone pod numerem 1057. Zostało ono uznane za abuzywne orzeczeniem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 14 grudnia 2006 r. (sygn. akt XVII Amc 152/05). W uzasadnieniu tego orzeczenia SOKiK wskazał, że postanowienie to stanowi niedozwoloną klauzulę umowną określoną w art. 385³ pkt 2 k.c., zgodnie z treścią którego niedozwolonymi postanowieniami umownymi są te, które wyłączają lub istotnie ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. SOKiK podkreślił, że zgodnie z treścią art. 11a ustawy o usługach turystycznych nie jest dopuszczalne wyłączenie odpowiedzialności za skutki spowodowane awarią techniczną środków transportu, jeżeli awaria taka wynika z przyczyn innych niż wskazane w powołanym artykule. Zwrócił ponadto uwagę, że organizator turystyki, który powierza wykonanie określonego świadczenia osobie trzeciej, odpowiada za działania lub zaniechania tej osoby jak za działania lub zaniechania własne.

Jako, że obie klauzule – stosowana przez Przedsiębiorców, jak i wpisana do rejestru – wyłączają odpowiedzialność organizatora za nienależyte wykonanie umowy spowodowane awarią środka transportu, uznać należy, że są ze sobą tożsame.

Przejawem stosowania postanowienia umownego wpisanego do rejestru klauzul abuzywnych – zdaniem Prezesa UOKiK – jest także zamieszczenie przez Rajbm-Ikaria w § 2 ust. 7 „*Warunków uczestnictwa*” postanowienia, zgodnie z którym „*Biuro Podróży nie zwraca wartości świadczeń niewykorzystanych przez klienta z przyczyn leżących po stronie Uczestnika*”.

W sprawie analogicznych postanowień umownych wypowiedział się już Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. W wyroku z dnia 29 stycznia 2007 r. (sygn. akt XVII Amc 160/05) SOKiK uznał za abuzywne postanowienie w brzmieniu: „*Niewykorzystanie któregośkolwiek ze świadczeń przez uczestnika nie upoważnia do żądania zwrotu zapłaconej kwoty*”, natomiast w wyroku z dnia 10 listopada 2004 r. (sygn. akt XVII Amc 80/03) Sąd ten stwierdził, iż niedozwolone jest postanowienie umowne w brzmieniu: „*Niewykorzystanie któregośkolwiek ze świadczenia zawartego w umowie z woli klienta nie upoważnia do zwrotu zapłaconej kwoty*”. Pierwsza ze wskazanych klauzul została wpisana do rejestru pod pozycją 1086, druga pod pozycją 358.

Klauzule te zostały przez SOKiK uznane za niedozwolone postanowienia umowne, o jakich mowa w art. 385³ pkt 12 k.c., z tego względu, że pozbawiają konsumenta zwrotu wartości świadczeń w przypadku ich niewykorzystania przez konsumenta. W wyroku z dnia 10 listopada 2004 r. SOKiK wskazał, że zapis taki rażąco narusza interes konsumenta, gdyż w przypadku, gdy niewykorzystane przez klienta świadczenie zostanie sprzedane przez biuro

innemu klientowi, to nie powstanie strata biura podróży. Sąd podniósł ponadto, że charakter abuzywny takiego postanowienia wynika również z faktu, że nie różnicuje ono przyczyn leżących po stronie klienta, które spowodowały niewykorzystanie przez niego świadczenia objętego umową.

Postanowienie stosowane przez Przedsiębiorców, podobnie jak klauzule wpisane do rejestru, wyłącza obowiązek zwrotu wartości świadczeń niewykorzystanych przez klienta, przy czym, analogicznie jak w przypadku klauzul z rejestru, nie rozróżnia ono skutków niewykorzystania świadczeń w zależności od leżących po stronie konsumenta przyczyn powodujących ich niewykorzystanie (własna wola, wina, przyczyny niezależne od konsumenta). Z tych powodów, uznać należy, że mamy do czynienia z tymi samymi postanowieniami umownymi.

W ocenie Prezesa UOKiK, stosowane przez Rajbm-Ikaria w § 4 ust. 7 „*Warunków uczestnictwa*” postanowienie o treści „*Biuro ponosi odpowiedzialność za nieprawidłowe wykonanie usługi do wysokości ceny za w/w usługę*” jest tożsame z postanowieniem wpisanym do rejestru pod numerem 556 w brzmieniu: „*Wysokość odszkodowania nie może przekraczać ceny, jaką Uczestnik zapłacił za świadczenie w chwili podpisania umowy*” (wyrok SOKiK z dnia 22 września 2005 r., sygn. akt XVII Amc 61/04), jak również z postanowieniem wpisanym do rejestru pod numerem 305 w brzmieniu: „*Odpowiedzialność Mazur-Pol za szkody poniesione przez uczestnika na skutek niewykonania lub nienależytego wykonania umowy ograniczona jest do wysokości ceny imprezy*” (wyrok SOKiK z dnia 24 listopada 2004 r., sygn. akt XVII Amc 119/03). O tożsamości porównywanych klauzul świadczy to, że ograniczają one zakres odpowiedzialności kontraktowej organizatora turystyki za nienależyte wykonywane usługi w jednakowy sposób, a mianowicie poprzez wskazanie kwotowego limitu ewentualnego odszkodowania należnego klientowi. Jak wskazał SOKiK w przywołanym powyżej wyroku z dnia 24 listopada 2004 r., postanowienie takie wprost ogranicza wysokość odszkodowania za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy, co stanowi ograniczenie odpowiedzialności i narusza art. 385¹ § 1 k.c. i art. 385³ pkt 2 k.c.

Niedozwolony charakter takiego ograniczenia odpowiedzialności organizatora turystyki wynika w szczególności z naruszenia art. 11b ust. 3 ustawy o usługach turystycznych, który stanowi, że odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie usług w czasie imprezy turystycznej organizatorzy mogą ograniczyć w umowach z klientami do dwukrotności ceny imprezy turystycznej względem klienta. Tym samym, ograniczenie tej odpowiedzialności jedynie do ceny imprezy czy też do ceny poszczególnych usług wymienionych w umowie kształtuje prawa i obowiązki klienta w sposób zdecydowanie mniej korzystny aniżeli przewiduje to ustawa. Ponadto, przepis art. 11b ust. 4 ww. ustawy statuuje, iż ograniczenie to nie może dotyczyć szkód na osobie. Brak wzmianki w tym zakresie w treści postanowienia stosowanego przez Przedsiębiorcę wskazuje, iż zastrzegane przez niego ograniczenie odpowiedzialności ma zastosowanie zarówno do szkód na mieniu, jak i do szkód na osobie.

Porównywane postanowienia wprowadzają analogiczne ograniczenie zakresu odpowiedzialności organizatora turystyki za nienależyte wykonanie usług. Z uwagi na identyczne konsekwencje wynikające dla klientów z treści klauzuli wpisanej do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone i klauzuli stosowanej przez Przedsiębiorcę nie budzi wątpliwości, że strona niniejszego postępowania w istocie posługuje się klauzulą, która została już wpisana do rejestru klauzul abuzywnych.

Analogiczna sytuacja zachodzi w przypadku postanowienia stosowanego przez Rajbm-Ikarię w § 5 ust. 2 „*Warunków uczestnictwa*” o treści: „*Wszystkie spory wynikłe z podpisania umowy podlegają kompetencjom Sądu właściwego dla Biura Podróży*”.

W rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone znajduje się szereg klauzul wskazujących, iż jedynym sądem właściwym do rozstrzygnięcia spraw spornych, które mogą wynikać z łączącego strony stosunku prawnego, jest sąd miejscowo właściwy dla siedziby przedsiębiorcy. Analiza postanowień wpisanych do rejestru wskazuje, iż klauzule prorogacyjne są stosowane przez przedsiębiorców działających w różnych branżach gospodarczych¹. Pod numerem 664 w rejestrze wpisane zostało postanowienie o treści „*Wszelkie spory wynikłe na tle niniejszej umowy będą rozpatrywane przez Sąd miejscowo właściwy dla siedziby Biura Podróży Wygoda Travel*”. Postanowienie to SOKiK uznał za niedozwolone orzeczeniem z dnia 16 listopada 2005 r., sygn. akt XVII Amc 91/04.

Prezes Urzędu uznał, iż postanowienie § 5 ust. 2 „*Warunków uczestnictwa*” stosowane przez Rajbm-Ikarię jest tożsame z ww. postanowieniem umownym wpisanym do rejestru klauzul abuzywnych pod numerem 664. W związku z tym, że obie analizowane klauzule wskazują jako sąd właściwy do rozstrzygania kwestii spornych pomiędzy stronami umowy sąd miejscowo właściwy dla siedziby przedsiębiorcy, należy uznać, iż wywołują one dla konsumenta identyczne konsekwencje prawne. Na skutek narzucenia konsumentowi sądu, który ma być właściwy do rozstrzygania kwestii spornych między stronami umowy, konsument ma znacznie utrudnioną drogę sądową. Zapis taki niejednokrotnie zmusza go do prowadzenia sporu sądowego w odległej od jego miejsca zamieszkania miejscowości (np. w sytuacji, gdy miejsce zamieszkania klienta pozywającego Przedsiębiorców znajduje się w znacznej odległości od miejscowości, będącej siedzibą Przedsiębiorcy). Takie postanowienie stanowi klauzulę abuzywną określoną w art. 385³ pkt 23 k.c., gdyż narzuca rozpoznanie sprawy przez sąd, który wedle ustawy nie jest miejscowo właściwy.

Uznanie, iż postanowienia umowne stosowane w obrocie konsumenckim przez Przedsiębiorcę są tożsame z postanowieniami wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone przesądza o bezprawności tego działania. Jak wskazano bowiem powyżej, art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów formułuje samoistną przesłankę bezprawności działań polegających na stosowaniu przez przedsiębiorcę postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c.

Dla stwierdzenia przez Prezesa Urzędu stosowania przez przedsiębiorcę praktyki, określonej w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów konieczne jest także wykazanie, że w wyniku jej stosowania przez przedsiębiorcę naruszony został zbiorowy interes konsumentów. Zbiorowy interes konsumentów oznacza interes dotyczący ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku – konsumentów. Do naruszenia zbiorowych interesów konsumentów konieczne jest, by działanie przedsiębiorcy zostało skierowane nie do konkretnego adresata, lecz do adresata, którego nie da się z góry oznaczyć indywidualnie. Wobec tego działanie to jest w stanie wywołać niekorzystne następstwa w odniesieniu do każdego z konsumentów (a nie jedynie wobec określonego konsumenta) i zagraża ono, przynajmniej potencjalnie, interesom każdego z członków zbiorowości konsumentów. W niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem interesów nieograniczonej liczby konsumentów, których nie sposób zindywidualizować. Oczywiście jest bowiem, iż działanie Przedsiębiorców jest skierowane do nieoznaczonego kręgu odbiorców – dotyczy wszystkich potencjalnych konsumentów zawierających z nim umowy o usługi turystyczne. W związku z powyższym należy

¹ Por. m.in. wpisy do rejestru pod numerem 76, 77, 92, 210, 238, 310,

stwierdzić, iż kwestionowane przez Prezesa Urzędu działanie Przedsiębiorcy narusza zbiorowy interes konsumentów.

Wykazanie, iż działanie Rajbm-Ikaria ma charakter bezprawny i narusza zbiorowy interes konsumentów, przesądza, iż działanie to ma charakter praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W toku prowadzonego postępowania administracyjnego Przedsiębiorcy zaprzestali stosowania zakwestionowanych postanowień umownych. Nowy wzorzec umowy zatytułowany „*Ogólne warunki uczestnictwa w imprezach turystycznych organizowanych przez Rajbm-Ikaria Tours Małgorzata Hudyma Józef Ratajski*”, nie zawierający postanowień wskazanych w pkt I sentencji niniejszej decyzji, został wprowadzony do obrotu z dniem 15 listopada 2007 r. Jednocześnie – jak oświadczyli Przedsiębiorcy – do dnia 15 listopada 2007 r. wszystkie imprezy turystyczne, przy zamawianiu których został wykorzystany wzorzec umowy zakwestionowany przez Prezesa Urzędu, zostały już zrealizowane.

Wobec wycofania z obrotu kwestionowanych *Warunków uczestnictwa* i wprowadzenia przez Przedsiębiorców nowego wzorca umownego określającego warunki uczestnictwa klienta w imprezach turystycznych organizowanych przez Przedsiębiorców, zdaniem Prezesa Urzędu, uzasadnione jest uznanie, iż kwestionowana w przedmiotowej decyzji praktyka została zaniechana. W związku z tym uzasadnione jest zakończenie prowadzonego postępowania rozstrzygnięciem wydanym na podstawie art. 27 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Przepis art. 27 ust. 2 ww. ustawy stanowi, iż w przypadku, gdy przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24, Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdza zaniechanie jej stosowania.

Mając powyższe na względzie, Prezes Urzędu uznał, iż stosowanie przez Rajbm-Ikaria praktyki naruszającej zbiorowy interes konsumentów zostało **zaniechane** z dniem wprowadzenia do obrotu nowych wzorów umów tj. **w dniu 15 listopada 2007 r.**

Przepis art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przewiduje możliwość nałożenia przez Prezesa Urzędu na przedsiębiorcę stosującego praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów kary pieniężnej w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego przez tego przedsiębiorcę w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Kara nakładana przez Prezesa Urzędu na przedsiębiorcę, który dopuścił się naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów ma charakter fakultatywny. Przywołany przepis ustawy określa górną granicę wysokości kary dla przedsiębiorcy, wyznaczając ją na 10% przychodu osiągniętego przez tego przedsiębiorcę w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary.

Podmiotem, na który mogą być nakładane kary pieniężne określone w art. 106 ustawy może być jedynie przedsiębiorca. Zgodnie z art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ilekroć w ustawie mowa jest o „przedsiębiorcy”, rozumie się przez to m.in. przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1807 ze zm.). Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, za przedsiębiorców uznaje wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej (art. 4 ust. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej).

Jak zatem wynika z powołanych przepisów, adresatem decyzji Prezesa Urzędu o nałożeniu kary pieniężnej mogą być przedsiębiorcy, będący wspólnikami spółki cywilnej

w zakresie prowadzonej przez nich działalności gospodarczej, w przedmiotowej sprawie - Małgorzata Hudyma i Józef Ratajski - prowadzący działalność gospodarczą w Warszawie w formie spółki cywilnej pod nazwą „RAJBM-IKARIA” S.C. Stąd też kara pieniężna nakładana jest odrębnie na każdego z współników ww. Spółki.

Stosownie do art. 111 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, w tym kar określonych w art. 106 tej ustawy, należy uwzględnić w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy.

Analizując zasadność nałożenia na Małgorzatę Hudymę i Józefa Ratajskiego kar pieniężnych, o których mowa w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy, jak również ustalając ich wysokość Prezes Urzędu wziął pod uwagę: po pierwsze, charakter i okoliczności naruszenia, jakiego dopuścili się współnicy oraz jego skutki dla konsumentów, po drugie zaś cele, jakie winny zostać osiągnięte na skutek wydania przedmiotowej decyzji.

Praktyka stosowana przez Rajbm-Ikarię polegała na wykorzystywaniu przy zawieraniu z konsumentami umów o usługi turystyczne wzorców umownych zawierających postanowienia o treści tożsamej z postanowieniami uznanymi przez SOKiK za niedozwolone i wpisanymi do rejestru klauzul abuzywnych. Wymaga podkreślenia, że sankcja w postaci nałożenia kary może być na przedsiębiorcę nałożona bez względu na to, czy dopuścił się on naruszenia celowo, czy też nieumyślnie. Pamiętać jednak należy, że na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego zawsze spoczywa obowiązek dochowania należytej staranności przy ocenie zgodności ich działań z obowiązującymi przepisami prawa. Przedsiębiorca winien zatem zdawać sobie sprawę z konieczności konstruowania wzorców umownych z uwzględnieniem przepisów art. 385¹ i nast. k.c., jak również z potrzeby dostosowywania wykorzystywanych przez siebie wzorców umownych do treści wpisów zamieszczanych w rejestrze.

Zauważyć przy tym należy, że rejestr postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone jest jawny, powszechnie dostępny, publikowany na stronie www.uokik.gov.pl. Abuzywność postanowień wpisanych do tego rejestru jest jednoznaczna, a zakaz stosowania w obrocie postanowień w nim zamieszczonych nie powinien budzić jakichkolwiek wątpliwości. Wymaga również podkreślenia, że postanowienia wykorzystywane przez Rajbm-Ikarię, którym Prezes Urzędu zarzucił zbieżność z postanowieniami wpisanymi do rejestru, były sformułowane identycznie jak przywołane w niniejszej decyzji postanowienia wpisane do rejestru. Okoliczność, że Przedsiębiorcy wykorzystywali w obrocie postanowienia w brzmieniu identycznym z klauzulami wpisanymi do rejestru, pozwala uznać, że było to działanie co najmniej nieumyślne, co przesądza o konieczności nałożenia sankcji na Przedsiębiorców.

Na decyzję o nałożeniu kar pieniężnych i na ich wymiar miał również wpływ długotrwały okres stosowania wskazanej praktyki. Jak bowiem ustalono w toku postępowania, wzorzec umowny zawierający kwestionowane postanowienia był wykorzystywany przez Rajbm-Ikarię od 1 marca 2005 r.

Ustalając wysokość kar pieniężnych nakładanych na Małgorzatę Hudymę i Józefa Ratajskiego Prezes Urzędu miał m.in. na względzie, że wśród klauzul, których stosowanie uznano niniejszą decyzję za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, znajdują się klauzule, które szczególnie mocno i bezpośrednio godzą w ekonomiczne interesy konsumentów (por. klauzule zawarte w pkt I A, C, D i E sentencji decyzji). Stosowanie tych klauzul uznać należy za poważane naruszenia interesów konsumentów, bowiem narażają one konsumentów na poniesienie dotkliwej szkody wymiernej ekonomicznie.

Niemniej, miarkując wysokość nakładanych kar Prezes Urzędu wziął pod uwagę również następujące okoliczności łagodzące:

- było to pierwsze naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez Rajbm-Ikarię;
- Rajbm-Ikaria w toku niniejszego postępowania zaniechała stosowania zarzucanych jej praktyk.

Mając na uwadze powyższe, Prezes Urzędu postanowił nałożyć na przedsiębiorców, prowadzących działalność gospodarczą pod nazwą „RAJBM-IKARIA” S.C. – Małgorzatę Hudymę i Józefa Ratajskiego kary pieniężne w wysokości po 4 900 zł (słownie: cztery tysiące dziewięćset złotych), tj. kary stanowiące po 1,1 % przychodu osiągniętego w roku poprzedzającym nałożenie kar.

Nakładając niniejszą decyzją kary pieniężne za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu wziął pod uwagę, że mają one: po pierwsze – charakter represyjny (nakładane są za naruszenie ustawowych zakazów), po drugie – prewencyjny (mają zapobiegać podobnym naruszeniom w przyszłości i zniechęcać do naruszania prawa), zaś zagrożenie nimi, czyli potencjalna możliwość nałożenia kary przez Prezesa Urzędu – nadaje im charakter dyscyplinujący (wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2004 r., III SK 31/04).

W ocenie Prezesa Urzędu, karom nakładanym niniejszą decyzją należy nadać w szczególności charakter prewencyjny. Niemniej, z uwagi na fakt, że pełnią one również funkcję represyjną w stosunku do uczestników postępowania, jak i z uwagi na to, że mają one skutkować zapobieżeniem zaistnienia podobnych sytuacji w przyszłości, orzeczone kary powinny stanowić dolegliwość dla uczestników niniejszego postępowania.

Kary w wysokości po 4 900 zł zostały określone na poziomie adekwatnym do stopnia zawinienia i charakteru stwierdzonej praktyki i - zdaniem Prezesa Urzędu - powinny one spełnić swoją funkcję represyjną i prewencyjną w stosunku do uczestników postępowania.

W związku z powyższym, orzeka się jak w sentencji.

Kary pieniężne należy wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów NBP O/O Warszawa 511010100078782231000000, w terminie 14 dni od uprawomocnienia się decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w Warszawie.

Z upoważnienia
Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów
Dyrektor Delegatury w Warszawie
Maria Mrówka

Otrzymuje:

Pani

Małgorzata Hudyma
RAJBM-IKARIA TOURS S.C.
ul. Koszykowa 53
00-659 Warszawa

Pan

Józef Ratajski
RAJBM-IKARIA TOURS S.C.
ul. Koszykowa 53
00-659 Warszawa